

LFZE / 1093 / 1 / 2021.

BESZÁMOLÓ

MINDEN PÁLYÁZATTÍPUS ESETÉN

Ösztöndíjas neve: Horváth Pál

Bevezetés: A tudományos vagy művészeti program címe, tárgya (max. 250 karakter*)

A pályázat címe: *A Nemzeti Színház zenekari repertoárja 1837–1865. Beethoven szimfóniai.*
A kutatás tárgya a 19. század közepének szimfonikus zenekari repertoárja Pest-Budán. A Nemzeti Színház zenekara, majd a tagjaiból alakult Filharmóniai Társaság Zenekarának koncertműsorát vizsgáltam a pályázat címében megjelölt években, különös figyelmet szentelve Beethoven zenekari műveinek, így kapcsolódva a 2020-as Beethoven-évhez.

A kutatási/művészeti program megvalósulása (max. 1000 karakter*)

A kutatás első szakaszában az Országos Széchényi Könyvtár Színháztörténeti Tárában, valamint Plakát- és Kisnyomtatványtárában átnéztem a fennmaradt koncertműsorokat, plakátokat és színlapokat, majd az OSZK Zeneműtárában a Nemzeti Színházhoz kapcsolódó ún. „Operabánya” kottáit vizsgáltam. Az OSZK Színháztörténeti Tárában, a Színháztörténeti Intézetben, a Pest Megyei Levéltárban a Nemzeti Színház levéltári anyagában kerestem rá az előadásokhoz kapcsolódó levéltári forrásokra, az 1850-es évek hangversenyeivel és nemzeti színházi előadásaival kapcsolatos levéltári anyagot kutattam a Nemzeti Levéltárban. Ezután a korabeli magyar nyelvű sajtó híradásait, kritikáit gyűjtöttem össze, főként a Nemzeti Színházban tartott koncertekre fókuszálva. A sajtóból és szakirodalomból tájékozódtam a Pest-Budai Hangszegylet rendszeres koncertjeiről és azok fogadtatásáról. Magyar és idegen nyelvű szakirodalmat, valamint magyar és német nyelvű sajtót felhasználva informálódtam Beethoven 19. századi recepciójáról. Átnéztem a Filharmóniai Társaság Zenekaráról szóló irodalmat, valamint az alapításukhoz és működésük kezdeti évtizedeihez tartozó dokumentumokat, műsorokat és plakátokat, melyek egy része jelenleg a Zenetudományi Intézetben található. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kutatókönyvtárában a Nemzeti Zenede működéséhez és a Filharmóniai Társaság Zenekarának koncertjeihez köthető további forrásokat találtam.

A kutatási/művészeti program eredményei, rendezvények, publikációk, illetve publikálásra elkészült kéziratok tételes felsorolása (max. 500 karakter*)

Konferenciák:

- Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság XVI. tudományos konferenciája: *A nemzeti zene szolgálatában. Doppler Ferenc két operája* (2019. október)
- 14th International Musicological and Interdisciplinary Conference of the Croatian Musicological Society Zagreb, Croatia: *Musical Theatre in Hungary in the 19th Century* (2019. október)

Leadott tanulmány: *Untying the “musical Sphinx”. Beethoven’s Symphony No. 9 in Nineteenth-Century Hungary.* Szerkesztő: Tatjana Markovic, Osztrák Tudományos Akadémia. A kötet az Academic Studies Press kiadónál jelenik meg 2020-ban.

Kiállítás: Kim Katalin–Horváth Pál: *Beethoven és Magyarország* (MŰPA Előcsarnok, Fesztivál tér)

Az eredmények tartalmi ismertetése (max. 1000 karakter*)

A kutatás során a Pesti Városi Német Színház műsora mellett – amelyet korábban már Belitska-Scholtz Hedvig és Somorjai Olga feldolgozott – sikerült tudomást szerezni a Nemzeti Színházban, a Nemzeti Múzeumban és a Pesti Vigadóban rendezett koncertekről is. A hangversenyek műsorát vizsgálva Beethoven szimfóniáira koncentráltam, kiemelten a 9. szimfónia magyarországi premierjére és annak sajtóvisszhangjára. A *Kilencedikből* Pest-Budán először csupán a *Scherzo* tételt tűzték műsorra a Filharmóniai Társaság 1855-ös koncertjén. A teljes szimfónia magyarországi bemutatója 1865. március 25-én volt a felújított Pesti Vigadó nagytermében Erkel Ferenc vezényletével. A Beethoven szimfóniák előadásait tanulmányozva a téma rengeteg aspektusát megismertem – többek között, hogy Beethoven zenéjének magyarországi recepciója nem vonhatta ki magát az új német iskola, így Liszt és Wagner hatása alól – ahogyan ezt a 9. szimfónia pest-budai előadása után megjelent írások egyértelműen bizonyítják.

Az eredmények várható további hasznosítása (max. 500 karakter*)

Az eredmények tájékozódást nyújtanak a pest-budai koncertélet feltárásához és a Beethoven szimfóniák recepciótörténetéhez a pályázat címében megjelölt időszakban. A kutatás nem csak a 19. századi zenei nyilvánosság eseményeit és színtereit vizsgálta, de adalékul szolgál több zeneszerző (így Beethoven, Liszt, Wagner, Erkel) jelentőségének pontosabb ismeretéhez.

Kötelező mellékletek: a megvalósult események, rendezvények (oktatás, konferencia, koncert) dokumentációja, megvalósult publikációk, elkészült kéziratok

Kelt: Budapest, 2020. február 10.

.....
Horváth Pál
pályázó aláírása

A szakmai beszámolót jóváhagyom.

.....
Kim Katalin
témavezető aláírása

Új Nemzeti Kiválóság Program ösztöndíjpályázat

ÚNKP-19-3

2019/2020. tanév

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

Témavezetői értékelés

Ösztöndíjas neve: Horváth Pál

Témavezető neve: Kim Katalin

Ösztöndíjas időszak kezdete: 2019. szeptember

Ösztöndíjas időszak vége: 2020. január

Témavezetői értékelés (max. egy A4-es oldalon):

Horváth Pál jelen pályázat keretében az Erkel Ferenc vezetése alatt álló Nemzeti Színház és Filharmóniai Társaság társulatának, ill. zenekarának repertoárját vizsgálta elsősorban az 1850-1860-as évekre koncentrálnak. Az operaelőadások, nemzeti színházi akadémiák és a filharmóniai társasági hangversenyek személyi állományában és repertoárjában számos átfedés volt.

A pályázó az elmúlt öt hónapban áttekintette a két intézmény, valamint a Pest-Budai Hangászegyesület műsorának primer és szekunder forrásait. A műsorjegyzékek mellett kutatta az előadások színlapanyagát (OSZK Színháztörténeti Tár, Színháztörténeti Intézet, Zenetudományi Intézet), az intézmények levéltári anyagát (OSZK, ZTI, LFZE, Pest Megyei Levéltár, Nemzeti Levéltár), és az előadások sajtóreceptióját. Hasonló, átfogó jellegű kutatásra Ábrányi és Isoz alapvető munkái óta nem került sor. Az eddigi tanulmányok vagy egyik vagy másik intézmény működésével foglalkoztak mellőzve a nyilvánvaló átfedések számbavételét a zenei szcena különböző szegmensei között.

Horváth Pál a pályázati időszakban végzett kutatásának (és részben korábbi kutatásainak) részeredményeit ez idő alatt több publikációban foglalta össze. Az MZZT *Zene és politika* tematikájú októberi konferenciáján Doppler Ferenc *Benyovszky/Afanázia* című, a Nemzeti Színház számára írt operájának 1848 utáni előadástörténetét tárta fel a korabeli cenzúrát és az opera recepcióját vizsgálva. A Magyar Zenetörténeti Osztály 1850-es évekkkel foglalkozó panele keretében tartott előadása a történészek által újabban megfogalmazott álláspontot erősítette meg miszerint a zeneélet vonatkozásában is szükséges lenne a Bach-korszak árnyaltabb értékelésére.

A pályázati időszak kétharmadát a magyarországi Beethoven-recepcióval kapcsolatos források feltárása és ezek értékelése tette ki. Ebből a szempontból a pályázó egy nagyon sikeres időszakot zárhat. A Beethoven-recepcióval kapcsolatos kutatásai komoly eredményeket hoztak, a témáról készült tanulmánya egy amerikai kiadó évfordulós kötetében fog megjelenni. Nemcsak új, megvilágító erejű levéltári és kottatári forrásokat dolgozott fel, hanem fontos meglátásai vannak a Beethoven-szimfónák, különösen a 9. szimfónia magyarországi befogadásával és értelmezésével kapcsolatban is, amelyet – ahogyan ezt az újonnan feltárt anyag alapján megállapította – alapvetően meghatározott Wagner és Liszt Beethoven-képe. Szerencsés véletlen, hogy a MÜPA felkérésére az évforduló alkalmából készített zenetörténeti tablókon ezeket az új eredményeket a pályázó már a nagyközönséggel is megoszthatta.

Kim Katalin